

e-Devlet Çalışmalarına Bir Örnek: “e-İçişleri Projesi”

Şafak BAŞA

safak.basa@icisleri.gov.tr

An Example of e-Government Studies: e-Interior Project

Abstract

e-Ministry of Interior project covers 21 central units, 81 governorships, 892 sub-governorships and 81 provincial special administrations. It provides those and other administrative organizations with a platform to exchange data and information. Within this project, central units, governorships and provincial special administration, sub-governorships have started to exchange e-documents for their administrative processes. On the one hand, it makes citizen access easy; on the other hand, state administrators all around the country would have an opportunity to lead e-government transformation.

Keywords : e-Government, e-Transformation Turkey Project, e-Interior Project.

JEL Classification Codes : H76.

Özet

e-İçişleri Projesi; İçişleri Bakanlığı merkez birimleri, valilikler, kaymakamlıklar ile il özel idarelerinin yürütmekte olduğu iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasını ve diğer kamu kurumlarıyla bilgi paylaşımını sağlamak amacıyla yürütülen, bir e-devlet projesidir. Proje kapsamında; (21) merkez birimi, (81) valilik, (81) il özel idaresi ve (892) kaymakamlık birimleriyle elektronik ortamda evrak alışverişine başlanmıştır. Proje, bir taraftan İçişleri Bakanlığı nezdinde iş ve işlemleri olan vatandaşlara büyük kolaylıklar sağlarken, diğer taraftan da mülki idare amirlerine taşrada e-Dönüşüm Türkiye Projesine öncülük etme olanağı sağlayacaktır. e-İçişleri Projesinin, diğer e-devlet projeleri için bir otoyol işlevi göreceği de söylenebilir.

Anahtar Sözcükler : e-Devlet, e-Dönüşüm Türkiye Projesi, e-İçişleri Projesi.

1. Giriş

Geride bıraktığımız yüzyıl diğer yüzyıllarla kıyaslanmayacak ölçüde bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) baş döndürücü bir hızda ilerlediği ve bu gelişmelerin dünya devletlerinin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yapılarına önemli ölçüde etki ettiği bir dönem olmuştur. Bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişme ve ilerlemeler zaman ve mekân farklılıklarının etkisini önemli ölçüde ortadan kaldırarak, yaşamın tüm alanlarını etkilemeye başlamıştır. Özellikle iletişim, ulaştırma, eğitim, sağlık, güvenlik, çalışma ve benzeri birçok alanda örgütlenme, yönetim ve hizmet sunum biçimleri yeniden tasarlanmak durumunda kalmıştır. Bu arada küreselleşmenin ortaya çıkardığı olanaklardan azami ölçüde yararlanmak ve olumsuz etkilerini en az düzeyde tutmak için dünyadaki hızlı değişime uyum sağlayabilen, nitelikli insan gücü ile bilgiye erişebilen, ihtiyaç duyulan bilgiyi üretebilen ve kullanabilen bir ülke olmak, kısaca bilgi toplumunun gerektirdiği temel dönüşümü gerçekleştirmek, bütün dünyada önem kazanmış, bu dönüşümü yönetebilecek bir kamu yönetimine de her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır. Dolayısıyla teknolojik gelişmeler kamu yönetimi anlayışını da etkilemiş, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sunduğu imkânlar kamu kurumlarının hizmet sunumunda da yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır. Başta Avrupa Birliği gibi bölgesel kuruluşlar olmak üzere birçok ülke sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişi bir amaç olarak belirlemiş ve bu yönde kapsamlı çalışmalar başlatmışlardır. Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında dünyadaki gelişmelere paralel olarak, ülkemizde de birçok kamu kurumunda çalışma başlatılmış, AB’nin bilgi toplumu olma yolunda belirlediği hedeflere uygun olarak, 2003 yılında “e-Dönüşüm Türkiye Projesi” hazırlanmış, birçok kamu hizmetinin elektronik ortamda sunumu öngörülmüştür. 2006 yılında ise “Bilgi Toplumu Stratejisi ve eki Eylem Planı” yürürlüğe konulmuştur. e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında İçişleri Bakanlığı’na da önemli görevler verilmiş ve 2005 yılında Bakanlıkça “e-İçişleri” (e-Bakanlık) Projesi uygulamaya konulmuştur. Bu Proje e-Dönüşüm Türkiye faaliyetleri kapsamında İçişleri Bakanlığına verilen görevlerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2007: 213, İçişleri Bakanlığı, 2010a: 2, Sayıştay Başkanlığı, 2006a: 24, Öktem, 2004: 139).

Bu yazıda, ülkemizde yürütülen e-devlet çalışmalarında önemli bir örnek olduğu düşünülen “e-İçişleri Projesi” incelenmiş, bu çerçevede projenin geçirdiği aşamalar, projenin amacı, kapsamı, özellikleri ve projeden elde edilmesi umulan yararlar üzerinde durulmuş ve bazı değerlendirmelerde bulunulmuştur. Ayrıca e-İçişleri Projesiyle ilişkili olduğu düşünülen “Yargı Kararları Projesi” hakkında da kısa bilgiler verilmiştir. Ancak İçişleri Bakanlığı tarafından yürütülen ve başlı başına bir inceleme konusu olacak kadar önemli olduğu değerlendirilen MERNİS, POLNET ve YERELBİLGİ Projeleri bu çalışmanın dışında bırakılmıştır. e-İçişleri Projesinin açıklanılmasına geçmeden önce de e-devlet ve bununla ilişkili bazı kavramlar ile e-Dönüşüm Türkiye Projesi’nin kısaca açıklanmasının yararlı olacağı düşünülmüştür.

2. Kavramsal Çerçeve

Günümüzde ister büyük ister küçük olsun birçok devlet, özel sektör kuruluşları gibi internet olanaklarından yararlanarak hem kamu kurum ve kuruluşlarının kendi aralarındaki ilişkilerini kolaylaştırmaya çalışmakta, hem de özel kuruluşlara ve vatandaşlarına götürdüğü hizmetleri daha kapsamlı, daha hızlı ulaştırmak için yoğun gayret göstermektedir. Günümüz modern devletinin internet teknolojilerini bu amaçlarla kullanması sonucunda “e-Devlet” kavramının geliştirildiği söylenmektedir (Ergun, 2004: 138). Başka bir ifadeyle bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmelere paralel olarak, kamu yönetimlerini daha etkin, verimli ve vatandaşa karşı duyarlı bir hale getirmeyi amaçlayan devletlerin bilgi ve iletişim teknolojilerden daha fazla yararlanmaya başlamasıyla birlikte yeni bir kavram olarak “e-Devlet” kavramı ortaya çıkmıştır (Parlak, Sobacı: 2008: 231). En basit anlamıyla e-devlet; daha iyi yönetim amacıyla internet başta olmak üzere bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BİT) kullanımı anlamına gelmektedir (DPT, 2007: 152). Bir başka deyişle e-devlet; kamu kuruluşlarının vatandaş, özel sektör ve diğer kamu kuruluşlarıyla olan ilişkilerinde, internet, taşınabilir bilgisayarlar, cep telefonları, geniş alan ağları gibi bilgi teknolojilerinin kullanılması ve kamu hizmetlerinin internet üzerinden sunulmasıdır (Altınok, 2003: 513). e-Devletin, kamu hizmetlerinin vatandaşlara, çalışanlara ve iş ortaklarına bilgi teknolojilerini kullanarak ulaşmalarını ve bundan yararlanmalarını sağlayan bir organizasyon olarak da tanımlandığı görülmektedir (Çatı, Işkın: 2008: 308). “Akıllı devlet” olarak da tanımlanan e-devlet, kamu kurum ve kuruluşları, vatandaşlar ve ticari kurumlar arasındaki bilgi ve mal alışverişlerinde bilgi teknolojilerinin kullanılarak performans ve verimlilik artışını hedefleyen devlet modelidir (Ateş, 2003: 485). e-Devlet genel olarak daha verimli ve etkin bir kamu yönetimi yaratmayı ve teknoloji, yeni süreçler ve hizmetlere yapılan yatırımların geri dönüşümünü sağlamayı amaçlamaktadır (DPT, 2007: 102). e-Devlet uygulamasında, doğru kişi ya da kurumlara, doğru zamanda ve doğru yerde ve uygun formatta, doğru bilgilerin verilmesi söz konusudur (Şahin, 2008: 46).

Bu arada kamu yönetimi yazınında e-devlet adlandırması yerine başka adlandırmalara da rastlanmaktadır. Örneğin Leblebici, Öktem ve Aydın (2003: 505), “e-bürokrasi” terimini bilinçli olarak tercih etmektedirler. Onlara göre, e-devlet terimi, *aşırı indirgemeci bir yaklaşımla devleti bürokrasi eksenine indirgeyen* ve adeta “*devlet eşittir bürokrasi*” anlayışına işaret eden popüler bir söylem olarak kullanılmaktadır. Çünkü elektronik ortamda gerçekleştirilebilecek işlemler bürokratik işlemlerdir ve e-devlet teriminin kullanılması siyaset bilimindeki devlet kuramları açısından talihsizliktir. Ayrıca insanların yaşamadığı ya da her şeyin makinelerin egemenliğine girdiği bir dünyayı çağrıştırmaktadır. Bu endişelere katılmakla birlikte artık e-devlet kavramının iyice yerleştiği görülmektedir. Bu arada e-devletin e’den (elektronikten) daha çok *devletle ilgili* bir yaklaşım olarak görülmesi gerektiği ile (Balcı, 2008: 319) e-devlet kavramının *E-ticaret, E-demokrasi* gibi kavramlardan da ayrı olduğunun vurgulanması önemlidir (Yıldız, 2003: 307). Bu güne kadar pek çok tanım getirilen ancak üzerinde uzlaşma sağlanabilen

bir tanımın olamayacağı kadar geniş ve özgün bir kavram olan e-devlet, anlaşılan bilgi toplumu sürecinde kamu-vatandaş ilişkilerine ve işlevsel değişimlere bağlı olarak yeni yaklaşımlarla tanımlanmaya devam edilecektir (Parlak, Sobacı: 2008: 232). Ne şekilde tanımlanırsa tanımlansın kamu yönetiminde modernleşme ve yeniden yapılanma çalışmalarının kilit kavramlarından biri olarak nitelendirilebilecek olan e-devlet, kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi toplumunun olanaklarını kullanmasında en önemli kilometre taşı oluşturmaktadır (Şahin, 2008: XIX).

e-Devlet yanında son günlerde kullanılmaya başlayan bir diğer önemli kavram da “mobil devlet” (mobile government, m-government) kavramıdır. En basit anlamıyla *mobil devlet*, kamusal bilgi ve hizmetlerin sunulmasında kablosuz ve mobil teknolojilerden yararlanılmasıdır. Mobil devlet uygulamaları, vatandaşların zaman ve yer kısıtlaması olmadan, her yerde ve ihtiyaç duydukları her an, kamu kurum ve kuruluşlarının sunmuş oldukları hizmetlere erişebilmelerini ve hizmetlerden yararlanabilmeleri için kullanıma açılmaktadır. Mobil teknolojiler kullanılarak sağlanacak hizmetler vatandaşlar, iş sahipleri ve kamu görevlilerine önemli yararlar sağlamaktadır. M-Devlet henüz erken bir safhada olmasına rağmen, e-devlet stratejileri üzerinde temel etkiler bırakacakmış gibi görünmektedir. Günümüzde mobil telefon ve mobil internet bağlantısına sahip insan sayısı hızla artmaktadır. Mobil erişim (her yerde: anywhere, her zaman: anytime) günlük yaşamın doğal bir parçası haline gelmeye başlamıştır. Bilindiği üzere mobil araçlar sıklıkla kullanıcıları tarafından taşınırlar ve genellikle açık durumdadırlar. Bu özellik mobil araçların, kullanıcılarını uyarma ve hatırlatma noktalarında kullanılmasını sağlar. Geleneksel e-devlet faaliyetleri kablolu ağ üzerinden bazı servislerin sağlanması noktasında toplanmaktadır. M-Devletin değeri ise vatandaşların, iş adamlarının ve devletin iç faaliyetlerinin hareketliliğini desteklemesinden kaynaklanmaktadır. M-Devlet uygulamaları özellikle eğitim, sağlık, güvenlik ve diğer kamusal konularda ve *gerçek zamanlı bilgi sağlanması* noktasında devlet görevlilerine büyük bir hareket olanağı sağlamaktadır. Günümüzde yangınla mücadele, acil sağlık hizmetleri, eğitim ve ulaştırma gibi bazı hizmetler M-Devlet hizmetleri olarak uyarlanmaya başlamıştır. Bu arada M-Devleti uygulamalarının hızla yaygınlaşması “M-Devlet, e-devlet aktivitelerinin yerini alacak mı?”, sorusunun da sorulmasına yol açmıştır. Vurgulanan önemine rağmen M-Devletin, e-devletin yerini almasının mümkün olmadığı ve birçok açıdan e-devletin çabalarını tamamladığı söylenebilir. Başka bir deyişle M-Devlet, e-devletin bir nevi bütünleyicisi olarak görülebilir (Kuscu, Kushchu, Yuu, 2007: 1–3). e-Devlet çalışmaları çerçevesinde son yıllarda ayrıca “E-oylama” (E-voting) (Liptrott, 2006), “E-demokrasi” (E-democracy) veya “tele-demokrasi” (Keskien, 2001) gibi birçok yeni kavramın da üretildiğini belirtmekle yetinelim. Bilgi teknolojilerinin gerek yönetim ve gerekse siyaset gibi alanlarda kullanılmasının yaygınlaşmasıyla adeta “hükümetin yeniden icadı” (reinventing government) (Bellamy, Taylor,1998) süreciyle karşı karşıya gelmiş bulunuyoruz. Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelere bağlı olarak bu sürecin devam edeceği açıktır.

3. e-Dönüşüm Türkiye Projesi ile Bilgi Toplumu Stratejisi

İster e-devlet uygulamalarında isterse M-Devlet uygulamalarında kullanılсын bilgi ve iletişim teknolojileri, benzeri birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de kamu yönetiminin modernizasyonunda uzunca bir zamandır önemli bir araç olarak görülmektedir (DPT, 2007: 21). Dünyadaki gelişmelerin bir yansıması olarak 90’lı yıllardan itibaren bu alanda çeşitli çalışmalar yapılmaktadır (Sayıştay Başkanlığı; 2006b: 133). Özellikle son yıllarda e-devlet uygulamalarında ülkemizde büyük çaplı ilerlemeler kaydedilmekte, devleti daha etkin, etkili, şeffaf ve hesap verebilir kılmaya yönelik önemli kazanımlar elde edilmektedir (DPT, 2007: 7). Ülkemizde bilgi teknolojilerinin kamu bürokrasi birimlerinin yeniden yapılanmasında ve yeni teknik uzmanlar grubunun kamu yönetimine girmesinde kilit bir rol oynadığı, hatta artık *bilgisayar olmadan devletin temel fonksiyonlarını yerine getiremeyeceği* ifade edilmektedir (Tataroğlu, 2008: 264). Ülkemizde e-devletin başlıca itici gücü olarak, *kamu yönetiminin modernizasyonu, bilgi toplumunun teşvik edilmesi, özel sektörün rekabetçiliğinin artırılması ve vatandaşlarının yaşam kalitesinin yükseltilmesi* sayılmaktadır (DPT, 2007: 24). Dolayısıyla e-devlet esas olarak kamu kesimindeki değişim ile ilintilendirilmiş, veri ve hizmetlerin paylaşılması yoluyla devletin dönüşümü, devletin daha çok kullanıcı odaklı olması ve yönetim düzeyleri arasında entegrasyonun teşvik edilmesi üzerinde durulmuştur (DPT, 2007: 70). e-Devletin faydalarının gerçekleşmesi için de, E-hizmetlerin yaygın olarak kullanılması arttırılmaya çalışılırken kâğıt tabanlı hizmetlerin hacminin azaltılmasına çalışılmış, kamunun kullanımı kolay E-hizmetler geliştirmesi ve E-hizmetlerin kullanımının teşvik edilmesi yönünde çalışmalar yapılmıştır (DPT, 2007: 98). Kısacası e-devlet, ülkemizde kamu kesimi için önemli bir girişim ve değişim aracı olarak görülmeye başlanmış ve özellikle kamunun kendi işleyişini, özel sektör ve vatandaşın devlet ile olan iş ve işlemlerini azami ölçüde kolaylaştırarak, elektronik ortama taşımak için projeler geliştirilmiştir.

Bu çerçevede “e-Dönüşüm Türkiye Projesi” (eDTr) önemli ve kapsamlı bir atılım olarak karşımıza çıkmıştır (Sayıştay Başkanlığı; 2006b: 133). 58. ve 59. T.C. Hükümetlerinin Acil Eylem Planında, 2003 yılı başına kadar farklı kuruluşlar tarafından yürütülen Kamu-Net, E-Türkiye gibi e-devlet alanındaki çalışmaları birleştirecek eDTr Projesi’ne, kamu yönetimi reformu başlığı altında yer verilmiş ve sorumlu kuruluş olarak Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) belirlenmiştir. e-Dönüşüm Türkiye Projesi; elektronik imza (E-İmza), e-devlet Ana Kapısı, E-Adalet, E-Sağlık, okulların internete bağlanması vb. birçok alt projeyi içeren büyük bir proje olarak tasarlanmış ve Projenin amaç ve hedefleri, kurumsal yapısı, aşamaları ve koordinasyonuna ilişkin usul ve esaslar 27.02.2003 tarihli ve 2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile tüm kamu kurum ve kuruluşlarına bildirilmiştir. Aynı tarih ve sayılı Genelge ile DPT bünyesinde anılan projeyi yürütmek üzere Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığının oluşturulması öngörülmüş ve projeyi üst düzeyde yönlendirmek ve izlemek üzere, kamu, özel sektör ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla bir Danışma Kurulu oluşturulmuştur (Sayıştay Başkanlığı; 2006: 25). Ayrıca 04.12.2003 tarihli ve 2003/48 sayılı Başbakanlık Genelgesi ile Devlet Bakanı

ve Başbakan Yardımcısı Başkanlığında, (Ulaştırma Bakanı, Sanayi ve Ticaret Bakanı, üst düzey bürokratlar ve sivil toplum kuruluşlarının katılımıyla) ve sekretarya hizmetlerini DPT'nin yürüttüğü e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu kurulmuştur. e-Dönüşüm Türkiye Projesi ile ilgili çalışmaların koordinasyonu, yürütülmesi ile kurumsal altyapısının oluşturulmasına yönelik tüm iş ve işlemlerin izlenmesi görevi anılan kurula verilmiştir (DPT, 2006: 1, Sayıştay Başkanlığı; 2006: 25).

2003/12 sayılı Başbakanlık Genelgesi'nde belirtildiği üzere, e-Dönüşüm Türkiye Projesi'nin başlıca hedefi; bütün vatandaşlara daha kaliteli ve hızlı kamu hizmeti sunabilmek amacıyla; *katılımcı, şeffaf, etkin ve basit iş süreçlerine sahip olmayı ilke edinmiş bir devlet yapısı* oluşturacak koşulların hazırlanmasıdır.

eDTr Projesi ile¹;

- Bilgi ve iletişim teknolojileri politikaları ve mevzuatının, öncelikle Avrupa Birliği müktesebatı çerçevesinde gözden geçirilerek yeniden düzenlenmesi, bu konuda E-Europe+ kapsamında aday ülkeler için öngörülen eylem planının ülkemize uyarlanması;
- Vatandaşın, bilgi ve iletişim teknolojileri yardımıyla, kamusal alandaki karar alma süreçlerine katılımını sağlayacak mekanizmaların geliştirilmesi;
- Kamu idaresinin, şeffaf ve hesap verebilir hale getirilmesine katkıda bulunulması;
- Kamu hizmetlerinin sunumunda, bilgi ve iletişim teknolojilerinden azami ölçüde yararlanılarak iyi yönetim ilkelerinin hayata geçirilmesine katkıda bulunulması;
- Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının yaygınlaştırılması;
- Bilgi ve iletişim teknolojisi alanında kaynak israfını azaltmak amacıyla, kamunun mükerrerlik arz eden veya örtüşen ilgili yatırım projelerinin bütünleştirilmesi, izlenmesi, değerlendirilmesi ve yatırımcı kamu kuruluşları arasında gerekli koordinasyonun sağlanması;
- Sektördeki özel sektör faaliyetlerine yukarıdaki ilkeler ışığında yol gösterilmesi, amaçlanmaktadır.

Kısaca e-Dönüşüm Türkiye Projesi; vatandaşlar, işletmeler ve kamu kesimi ile tüm toplumun bilgi toplumuna dönüşümünün uyum içinde ve bütünleşik bir yapıda yürütülmesini amaçlamaktadır (DPT, 2006: 1). Bu süreçte, ilgili tüm tarafların katılımıyla

¹ <<http://www.bilgitoplumu.gov.tr/Portal.aspx?value>>, 25.12.2010.

hazırlanan “Türkiye’nin Bilgi Toplumuna Dönüşüm Politikası”, e-Dönüşüm Türkiye İcra Kurulu tarafından kabul edilmiştir. Başlangıcından bu yana e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında; ilki 2003–2004 dönemini, ikincisi de 2005 yılını kapsayan eylem planları hazırlanmış ve uygulamaya konulmuştur. Eylem planları çerçevesinde yürütülen kısa vadeli hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik çalışmaların yanı sıra, 2005 yılında ayrıca Türkiye’nin bilgi ve iletişim teknolojilerinden etkin olarak yararlanması ve bilgi toplumuna dönüşümünün gerçekleştirilmesine yönelik orta ve uzun vadeli strateji ve hedefleri belirlemek üzere, 2006–2010 dönemini kapsayacak olan “Bilgi Toplumu Stratejisi” hazırlık süreci başlatılmıştır. Bu süreç hızla tamamlanarak hazırlanan *Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eki Eylem Planı* 11.07.2006 tarihli ve 2006/38 sayılı Yüksek Planlama Kurulu Kararıyla onaylanmış ve 28.07.2006 tarihli ve 26242 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (DPT, 2006: 1–2).

Bilgi Toplumu Stratejisinde; toplumun temel öğelerini oluşturan vatandaşlar, kamu sektörü ve işletmeler ile bilgi ve iletişim teknolojileri sektörünün mevcut durumları ve Türkiye’nin 2010 yılında bilgi toplumuna dönüşüm potansiyeli değerlendirilmiş, belirlenen stratejik öncelikler çerçevesinde 2010 yılı için hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için atılması gereken adımlar belirlenmiştir. Bilgi Toplumu Stratejisinin ekinde Bilgi Toplumu Stratejisi Eylem Planı (2006–2010) bulunmaktadır. Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eki Eylem Planı; vatandaşlar, kamu kesimi ve iş dünyası ile sivil toplum kuruluşları, kısaca toplumun her kesimi için 5 yıllık dönemde temel referans belgesi olarak yürütülecek çalışmalara ışık tutmuştur (DPT, 2006: 2).

e-Dönüşüm Türkiye Projesinde bilişim hizmetlerine yönelik olarak İçişleri Bakanlığı için de bazı faaliyetler öngörülmüştür; Kamu kurumlarının internet sitelerinde bulunan Türkçe içeriğinin TRT veri tabanından da yararlanılarak derlenmesi, görsel materyallerin desteklenmesi ile kültür, tarih, sanat, turizm gibi konularda bilgi sağlayan ve kullanıcılarla etkileşime imkân veren Türkiye Kültür Portalının kurulması; İLEMOD kapsamında toplanan verilerin dinamik bir şekilde illerdeki yenilikleri de kapsayacak şekilde genişletilerek, veri tabanı üzerine kurulacak karar destek ve raporlama sistemi ile illerdeki planlama ve yatırım kararlarının etkinleştirilmesi; İLEMOD sisteminde yer alan verilerin üretim noktasında elektronik ortama aktarılması ve mahalli idarelere ait veri toplayan diğer sistemler ile elektronik veri paylaşımının sağlanması ve illerde doğal, tarihi ve kültürel değerler envanteri hazırlanarak, Türkiye Kültür Portalına içerik sağlanması, öngörülen faaliyetler arasında sayılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2007: 214). Ancak yukarıda da ifade edildiği üzere e-devlet çalışmalarında 2006 yılında yayımlanan “Bilgi Toplumu Stratejisi” ile yeni bir aşamaya gelinmiştir. E-İçişleri Projesi, Bilgi Toplumu Stratejisi ve Eki Eylem Planı dokümanında “İçişleri Bakanlığı tarafından kurumsal uygulamaların E-dönüşümünün sağlanmasına yönelik E-Bakanlık Projesi” olarak yer almıştır (Kesen, 2009: 38). Çalışmanın bundan sonraki bölümünde e-devlet projeleri içinde önemli bir örnek oluşturduğu düşünülen E-İçişleri Projesi incelenecektir.

4. E-İçişleri Projesi

4.1. Projenin Tanımı

Ülkemizde kamunun kendi içinde, özel sektör ve vatandaşın devlet ile olan iş ve işlemlerini azami ölçüde kolaylaştırmak, elektronik ortama taşımak için başlatılmış olan e-Dönüşüm Türkiye faaliyetleri kapsamında, İçişleri Bakanlığı'na düşen görevin önemli bir parçasını E-İçişleri Projesi oluşturmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 2).

e-Devlet çalışmalarında başarıya ulaşmada birimler arasında hızlı ve güvenli bir iletişim ağının kurulması oldukça önemlidir. Bu çerçevede İçişleri Bakanlığının tüm birimlerinin ve vatandaşların aktif bir şekilde ilgili birimlere hemen ulaşabilecekleri yaygın bir elektronik hizmet altyapısının kurulabilmesi için Bakanlık merkez birimleri ile taşra teşkilatları arasında oluşturulacak bir ağ büyük önem taşımaktadır. İşte bu nedenle İçişleri Bakanlığı tarafından “E-İçişleri Projesi” hazırlanmış, 2005 yılında ihaleye çıkılarak uygulamaya geçilmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2007: 214).

En genel anlamıyla E-İçişleri Projesi; İçişleri Bakanlığı merkez birimleri, valilikler, kaymakamlıklar ve il özel idarelerinin yürütmüş olduğu iş ve işlemlerin elektronik ortamda yapılmasını ve diğer kamu kurum ve kuruluşları ile bilgi paylaşımını sağlamak amacıyla başlatılan bir değişim projesidir. Bu sayede bir taraftan İçişleri Bakanlığı nezdinde iş ve işlemleri olan vatandaşlara büyük kolaylıklar sağlanırken diğer taraftan da valilik ve kaymakamlıklara taşrada e-Dönüşüm Türkiye Projesine öncülük etme imkânı sağlanmış olmaktadır.²

4.2. Projenin Kısa Tarihiçesi

Bilindiği üzere ülkemizde e-devletin gelişim süreci birbirinden farklı aşamalar izlemiştir; 1970 ve 1980’li yıllarda çalışmalar veri ve nüfus işlemleri gibi bazı fonksiyonların arka ofis uygulamalarının otomasyonu üzerinde yoğunlaşmıştır. 1990’lı yıllarda bilgi toplumu ve bilgiye dayalı ekonomiyi tamamlamaya yönelik çalışmalara hız verilmiştir. 2000’li yıllarda ise e-devletin nasıl uygulanacağına yönelik tartışmalara sahne olunmuştur. Bu yıllarda e-devletin merkezi kurumlara ve yerel yönetimlere yaygınlaştırılması amacıyla gereken altyapı hizmetlerinin ve standart yöntemlerin nasıl geliştirileceği sorunu üzerinde durulmuştur (DPT, 2007: 7). E-İçişleri Projesinin de tarihi çok eski olmayıp Proje, 2000’li yıllarda e-devletin merkezi kurumlara ve yerel yönetimlere yaygınlaştırılması konusunda yoğunlaşan çabaların bir ürünüdür.

² <<https://www.E-icisleri.gov.tr/Yetki/Login.aspx>>, 23.12.2010.

Proje, İçişleri Bakanlığı'nın 24.05.2004 tarihli ve 93 sayılı genelgesi ile; E-Türkiye dönüşüm sürecinde İçişleri Bakanlığının E- Devlet mekanizması için ihtiyaç duyulan altyapıyı oluşturmak; sunduğu hizmetleri bilişim ortamına aktarmış bir Bakanlık yapısına ulaşmak; Bakanlık merkez ve taşra birimleri ile il özel idarelerinin yazılım ihtiyacını tek bir yazılımda karşılamak suretiyle israfın önüne geçilmesi amacıyla Bakanlık *Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı* koordinesi ve teknik desteğiyle başlatılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2010: 20, Kesen: 2009: 38).

Projede ihtiyaç belirleme ve şartname hazırlıklarına 2003 yılında başlanmış (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 3), Projenin ihalesi ise 2005 yılının Mayıs ayında açık ihale yöntemiyle yapılmıştır. Daha sonra 2006 yılının Eylül ayında ortak modüller pilot uygulamaya alınmıştır.³ 2009 yılı itibarıyla ortak modüller ile pek çok birime özel modül tamamlanarak hizmete resmen açılacak duruma ulaşılmıştır. Bu dönem içinde gerekli yazılımlar tamamlanmış, testler yapılmış, eğitimler verilerek gerçek uygulamaya alınma aşamasına gelinmiş, valilik ve kaymakamlıkların donanım ihtiyaçlarının giderilmesi amacıyla valiliklerin emrine ödenek gönderilerek uygulama için hazırlık yapılması istenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2010b: 20).

Bir e-devlet projesinin uygulaması için gerekli olan Nitelikli Elektronik Sertifika (NES) yani elektronik imzaların temini için TÜBİTAK UEKAE ile bağlantı kurularak E-imza alımlarına başlanmış, ilk etapta imza yetkilisi konumunda bulunan şube müdürü ve üstü (6000) personelin isimleri ilgili kuruma bildirilmiş olup, E-imzanın tüm personele yaygınlaştırılmasının 2010 yılında tamamlanması hedeflenmiştir. Bu arada İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında 01.01.2010 tarihinden itibaren projenin etkin biçimde uygulanması için 17.12.2009 tarihinde genelge çıkartılarak tüm birimlere dağıtımı yapılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2010: 20). Bu genelge ile (Kesen: 2009: 38–39); Bakanlık merkez birimleri ile valilik, kaymakamlık ve il özel idarelerinin E-İçişleri evrak modülünü kullanarak evrak işlemlerini gerçekleştirmeye başlamaları; elektronik imzaları kendilerine ulaşan birimlerin, evraklarını E-imza ile imzalamaya pilot olarak başlamaları; elektronik imza kullanımı yerleşene kadar evrakların ıslak olarak da imzalanmasına devam edilmesi; gerçek uygulamaya alınan birime özel modüllerin ilgili birimlerce kullanılması ve birimlerin kullanıcılara ait yetkilendirme işlemlerini yapması emredilmiştir. İçişleri Bakanlığı 2010–2014 Stratejik Planı'nda da Projeye önemli bir yer ayrılmış olup, Proje halen gerçekleştirilen hizmet alımı çerçevesinde temin edilen uzman personel desteğiyle yürütülmektedir.⁴ Projenin başarıya ulaşması için hazırlanan modüllerin kullanıcılarına hizmet içi eğitim verilmesi büyük önem taşımaktadır. Bu kapsamda Bakanlık Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığınca Projenin kullanıcılarına yönelik hazırlanan *farkındalık eğitimi* çalışmalarına devam edilmektedir.

³ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/Yetki/Login.aspx>>, 22.12.2010.

⁴ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/Yetki/Login.aspx>>, 22.12.2010.

4.3. Projenin Amaçları ile Projeden Elde Edilmesi Beklenen Yararlar

E-İçişleri Projesi'nin *amaçları* İçişleri Bakanlığınca şu şekilde somutlaştırılmıştır (İçişleri Bakanlığı, 2007: 215, İçişleri Bakanlığı, 2010a: 4);

- a) Bürokratik engeller azaltılacaktır.
- b) Mükerrer yatırımlar önlenecek, düşük maliyetli ve hızlı hizmet üretilecektir.
- c) Kurumsal performansın ölçüm ve denetimi sağlanacaktır.
- d) Kurumsal hafıza (canlı arşiv) oluşturulacaktır.
- e) Saydamlık artırılacak ve yolsuzlukla mücadelede etkinlik sağlanacaktır.
- f) Yürütülen kamu hizmetleri daha kaliteli ve vatandaş odaklı hale getirilecektir.
- g) e-Dönüşüm Türkiye Projesinin gerçekleştirilmesine katkı sağlanacaktır.

İçişleri Bakanlığı birimleri ile görev alanına giren tüm kurum ve kuruluşlara, gerçek ve tüzel kişilere yönelik, zaman içinde tümüyle elektronik ortamda iş yapmaya uygun bir E-İçişleri (E-Bakanlık) plâtfomu oluşturulması ve bu plâtfom üzerinde çalışacak bilgi sistemlerine, Bakanlık mevcut sistemlerinin entegre edilmesi ile e-devlet uygulamaları kapsamında Bakanlık dışı kurum ve kuruluşlarla güvenli veri alışverişi yapabilecek konuma getirilmesi projenin en önemli amacıdır.⁵ Bu konuma gelirken; İçişleri Bakanlığının, ilgili yasalar çerçevesinde belirlenmiş stratejik hedeflere ulaşması hususunda bütün birimlerinde bugünkü ihtiyaçları ile birlikte ileride yeniden yapılanmasını kolaylaştıracak ve yeni yapılanma ile birlikte ortaya çıkacak muhtemel iş birimlerine ve bunların ihtiyaçlarına cevap verecek güvenilir, teknolojik değişime, gelişmelere açık bir yapıya sahip bir bilgi sistemi oluşturmak bir diğer önemli amaçtır. Böylece Bakanlığın genel verimlilik ve performans değerlerinin daha kolay bir şekilde ölçülmesi, yürütülen hizmetlerin daha kaliteli ve vatandaş odaklı hale getirilmesi hedeflenmiştir. Etkin ve güncel araçlar ile altyapının yenilenmesini de içeren bu proje sayesinde, proje kullanıcıları ihtiyaç hissettikleri bilgiye yeknesak bir yapı üzerinden kolay ve hızlı bir şekilde ulaşabilecek ve işleyebileceklerdir.⁶

Proje çerçevesinde ülkemizin herhangi bir ilinde ya da ilçesinde ikamet eden bir vatandaş, Bakanlıkla ilgili müracaatını internet üzerinden yapabilecek, Ankara'ya gelmeden evrakının hangi aşamada olduğunu takip edebilme imkânına kavuşacaktır.

⁵ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/Yetki/Login.aspx>>, 23.12.2010.

⁶ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/Yetki/Login.aspx>>, 23.12.2010.

İçişleri Bakanlığınca, E-İçişleri Projesi'nin aşağıda sıralanan yararları sağlanması öngörülmüştür (İçişleri Bakanlığı, 2010b: 217–220);

- a) e-Devlet hizmetlerine geçiş için her valiliğin ayrı ayrı yatırım yapmasına gerek kalmaksızın bu önemli hizmeti merkezi sistemle kamunun ve vatandaşın hizmetine sunarak, zaman, iletişim ve personel giderlerinden tasarruf sağlamak;
- b) Yazılımlarda standart ve uygulamada bütünlük sağlamak;
- c) Bakanlığın geniş teşkilat yapısı gereği olarak taşrada e-devlet uygulamasına geçmeden, diğer kamu birimlerinin bu hizmeti tam anlamıyla vermesi mümkün olmadığından, uygulamada ana gövde yapısını oluşturarak öncülük yapmak, merkez ve taşra birimleri arasında mevcut bilgi ve evrak akışı alanındaki haberleşme maliyetlerini minimum seviyeye indirmek;
- d) Dijital arşiv yoluyla bilgiye hızlı erişim sağlamak;
- e) Bilgi akışının hızlanması sonucu, hem merkez birimlerinin hem de valilik ve kaymakamlıkların karar alma süreçlerini hızlandırmak;
- f) Güçlü bir arama motoru ile arşivdeki belgeler üzerinde hızlı arama imkânı sağlamak;
- g) Teftiş ve denetimlerin bir bölümünün mahalline gidilmeden merkezden yapılabilmesini sağlamak;
- h) İçişleri Bakanlığının görevi gereği toplanan verilerin sisteme entegre edilmesi sonucu, personelin yapabileceği hataları baştan önlemek;
- ı) Bütün birimlerde ortak modüllerin kullanılması sonucu personel görev değişiklikleri nedeniyle ihtiyaç duyulan adaptasyon sürecini kısaltmak;
- i) Bakanlık merkez ve taşra personelinin, USB anahtarla güvenli bir şekilde sistemde çalışabilmesini sağlamak;
- j) Performans denetimini objektif ve hızlı bir şekilde sağlamak.

4.4. Projenin Kapsamı

İçişleri Bakanlığı merkez ve taşra birimlerinin e-Dönüşüm Türkiye Projesi modeline uygun biçimde, hizmetlerini etkin ve verimli bir şekilde elektronik ortamda sunabilmesi için proje kapsamında aşağıdaki *faaliyetler* öngörülmektedir⁷;

- E-dönüşüm için gereken birimlerin eksik uygulama yazılımlarının tamamlanması, mevcut uygulamalarla bütünleştirilmesi ve Bakanlık dışı kurum ve kuruluşlarla e-devlet kapsamında çevrimiçi haberleşilebilmesi için gereken altyapının hazırlanarak uygulamaya alınması;
- Bu kapsamda ihtiyaç duyulan sistem analiz ve tasarım hizmetlerinin sağlanması;
- Bakanlık merkez birimlerinde daha evvel geliştirilmiş elektronik uygulamaların kurulan yeni sisteme bütünlük (entegre) çalışmasının sağlanması;
- İhtiyaç duyulan yönetim bilgi sistemi yazılımları ve E-İçişleri portalı geliştirilmesi;
- Kurulan sistemin Bakanlık merkez ve taşra birimlerinde işleme alınması;
- Bakanlık personeline gerekli eğitimlerinin verilmesi.

E-İçişleri Projesinin birim ve teknik kapsamı ile teknik altyapısı Bakanlıktan alınan bilgiler ışığında aşağıya özetlenmiştir:

Tablo: 1
E-İçişleri Projesinin Birim ve Teknik Kapsamı

TEKNİK KAPSAM
Yaklaşık 2200 Web Sayfası
Yaklaşık 1,35 Tera Byte Veri
Yaklaşık 2,3 Milyon Kod Satırı
Ortalama Saniyede 550 İşlem Sayısı
BİRİM KAPSAMI
21 Merkez Birim
81 Valilik
81 İl Özel İdaresi
892 Kaymakamlık

⁷ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/Yetki/Login.aspx>>, 23.12.2010.

TEKNİK ALT YAPI				
Ana Sayfa ⁸	Ortak Modüller (Evrak vb.) (13 adet)	Birim Özel Modülleri (Hukuk, Teftiş vb.) (33 adet)	Taşra Modülleri (Valilik, Kaymakamlık ve İl Özel İdareleri) (26 adet)	Ara yüz Katmanı
YETKİ	KİŞİ (Personel)	BİRİM (Teşkilat)	Temel Modüller	
İZLEME	Ön Bellek (Cache)	İş Kuralları	E-İçişleri Servisleri	
Veri Servisleri				
Kaynak: (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 5–8)				

E-İçişleri Projesi toplam (82) ana modülden oluşmaktadır. Bu modüllerin bazıları *ortak*, bazıları da *birime özel* olmak üzere tasarlanmıştır. Dolayısıyla modüller kullanım durumuna göre üç ana bölüme ayrılabilirler; tüm birimlerce kullanılacak “ortak modüller”; merkez birimlere yönelik “merkez modülleri” ve taşra birimlerine yönelik “taşra modülleri”. 2010 yılı başı itibarıyla (72) modül uygulamaya hazır hale getirilmiş olup 2010 yılı içerisinde kalan modüllerin geliştirilmesinin tamamlanması planlanmaktadır. 01.01.2010 tarihi itibarıyla uygulamada, yaklaşık (2200) web sayfası, (1,5) Tera Byte veri, (2,3) milyon kod satırı değeri bulunmakta ve günlük yaklaşık (12.000) farklı personel tarafından giriş gerçekleştirilmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 7, İçişleri Bakanlığı, 2010b: 20). Kullanıma açılan modüllerin mümkün olduğunca çok sayıda birim, şube ve personel ile görüşülerek geliştirilmesine gayret edildiği; Proje üzerinde kullanılmakta olan veya kullanıma yeni açılan modüllerde hata, eksik ve benzeri durumların belirlenmesi halinde, *Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı*’na bunların değerlendirildiği ve hızlı bir şekilde giderilmekte olduğu ifade edilmiştir.⁹ Projenin kapsamının daha iyi anlaşılabilmesi açısından modüllerin kısaca açıklanması yararlı olacaktır¹⁰ (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 8):

4.4.1. Ortak Modüller

Ortak modüller arasında; doküman yönetimi (evrak sistemi), ajanda, görevler, bilgilerim, personel arama, birim personel arama, mülki idare birimleri, haberleşme kodları, telefon defteri, yetki, istek bildir, duyuru, bilgi edinme ve insan hakları modülleri sayılabilir. Ortak modüllerin en başında sayılan *Doküman Yönetim Modülü*; E-İçişleri Projesinin tüm birimlerce kullanılması zorunlu olan bir modüldür. Bu modül ile hem evrak

⁸ Bakanlık kullanıcılarının kullanıcı ismi ve şifreleriyle E-İçişleri Projesine ilk erişilen ara yüzüdür. E-İçişlerinin tüm modellerine bu sayfa aracılığıyla erişilebilmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 9).

⁹ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/yardimdosyalari/genel/duyurumetni.doc>>, 23.12.2010.

¹⁰ <<https://www.E-icisleri.gov.tr/AnaSayfa/modulagci.aspx#>>, 23.12.2010.

akışında sürat ve tasarruf sağlanmakta, hem de İçişleri Bakanlığının canlı doküman arşivi oluşturulmaktadır. Güvenliğin sağlanması ise E-imza kullanımı ile mümkün olabilecektir. Hâlihazırda, TÜBİTAK Kamu Sertifikasyon Merkezi’nce temin edilen “nitelikli elektronik imzaları” teslim alan kullanıcılar evraklarını “elektronik imza” ile imzalayabilmeleri için gerekli yazılım ile elektronik imzası olan vatandaşların elektronik ortamda dilekçe verebilmelerini sağlayan ve bunları takip edebilecekleri yazılım devreye alınmıştır. Üç yıllık test süresince yaklaşık (100) milyon sayfa civarındaki (20) milyon evrak elektronik ortamda arşivlenmiştir (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 11). Bir başka ortak modül olan *Ajanda Modülü* ile randevu ve toplantılar planlanabilmekte, sorgulanabilmekte ve sistemdeki kullanıcılarla paylaşabilmektedir. Bu modül sayesinde gelen telefon ve ziyaretçi kayıtları oluşturulabilmekte, ayrıca sekreterlerle telefon arama, ziyaretçi, randevu v.b. bilgiler paylaşılabilir. *Görevler Modülü* ile iş süreçleri yönetebilmektedir. *Bilgilerim Modülü* ile çalışanlar kendi güncel personel bilgilerine ulaşabilmektedirler. *Personel Arama Modülü* ile Bakanlık merkez ve taşra teşkilatında görevli mülki idare amirleri ve genel idari hizmet personeli sorgulanarak görevli olduğu birim bazında görülebilmektedir. *Birim Personel Arama Modülü* ile sadece birim amirleri kendi birimlerindeki personel bilgilerine erişebilmektedir. *Mülki İdare Bölümleri Modülü* ile Türkiye mülki idare bölümleri envanter bilgilerine güncel olarak erişilebilmekte, sorgulamalar yapılabilmektedir. *Haberleşme Kodları Modülü* ile bakanlık merkez ve taşra teşkilatının haberleşme kodu şube müdürlüğü düzeyine kadar sorgulanabilmektedir. *Telefon Defteri Modülü* ile birimlerin eski ve yeni telefon numaralarına erişilebilmekte veya bir telefon numarasının hangi birime ait olduğu görülebilmektedir. *Yetki Modülü* ile proje sorumluları, proje üzerinde çalışan modüllere kendi birimlerinde çalışan personelin erişim yetkilerini tanımlayabilmektedirler. *İstek Bildir Modülü* ile kullanıcılar modüllere ilişkin hata veya isteklerini bildirebilmekte, ayrıca bildirimlerini izleyebilmektedirler. *Duyuru Modülü* ile proje sorumluları sadece kendi birimlerinin göreceği şekilde ilgili duyurularını yapabilmektedirler. Ortak modüller arasında bir diğer önemli iki modül *Bilgi Edinme* ve *İnsan Hakları Modülleri*dir. Bu modüller “www.icisleri.gov.tr” adresinden tüm vatandaşların erişimine açık tutulmaktadır. Bu sayede ilgili mevzuat gereği İçişleri Bakanlığına bilgi edinme ve insan haklarına ilişkin başvuru yapılabilmekte, sonuçlar başvuru sahiplerince internet üzerinden takip edilebilmektedir. Bu modüllerin yönetimi de E-İçişleri Projesi üzerinden yapılmaktadır.

4.4.2. Merkez Modülleri

Birime özel modüllerin başında merkez modülleri gelmektedir. Merkez modülleri Bakanlık merkez teşkilat şemasına paralel olarak oluşturulmuştur. Bu kapsamda her bir merkez biriminin ilgili alt birimleri tarafından talep edilen iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesini sağlamak üzere çeşitli modüller geliştirilmiş ve kullanıma sunulmuştur. Bu modüller arasında; İller İdaresi Genel Müdürlüğü, Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü, Teftiş Kurulu Başkanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Hukuk

Müşavirliği, Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği, Personel Genel Müdürlüğü, İdari Mali İşler Dairesi Başkanlığı, Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı, Genel Sekreterlik ve Kefalet Sandığı Başkanlığı yazılımları sayılabilir. Merkez birimlerinin modülleri incelendiğinde, bazı birimlerin kapsamlı modüllere sahip olduğu görülürken bazı birimlerde sadece tek bir modül bulunduğu anlaşılmıştır. Kapsamlı modüle sahip birimlerden başında *Personel Genel Müdürlüğü* gelmektedir. Anılan Genel Müdürlüğün modülünde; kadro, sicil-terfi, mülki idare amirleri atama, kaymakam adayları, OHAL, izin-vekâlet, inceleme-soruşturma, disiplin-moral, plan, yönetim ve eğitim, emekli ve tahsis, sosyal işler ve işlemler modülleri yer almaktadır. Ayrıca kadrolu personele ait tutulan bilgiler ilgili Genel Müdürlüğün uygun gördüğü bazda birim ve kişilerin erişimine açılmıştır. Bir diğer kapsamlı modüle sahip birim *Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü*'dür. Anılan Genel Müdürlüğün modülünde; mevzuat ve strateji geliştirme, belediye hizmetleri, özel idareler, köyler ve birlikler, faaliyet raporları ve istatistik, dış ilişkiler ve projeler, yardımlar, inceleme-soruşturma ve kontrolörler modülleri yer almaktadır. *İller İdaresi Genel Müdürlüğü* modülünde ise; harita ve yayınlar (coğrafi birimlerin bilgilerinin tutulması, bu birimlerin kurulması, idari bağılıkları, tiplerinin değiştirilmesi ya da birimlerin birleştirilmesi işlemleri), nakdi tazminat (2330 sayılı Nakdi Tazminat ve Aylık Bağlanması Hakkında Kanun kapsamında kişilere ait bilgiler, dosya ve karar bilgilerini tutan uygulamalar), sınır anlaşmazlıkları (iki veya daha fazla coğrafi birim arasındaki sınır anlaşmazlığı bilgisini tutan modüller) azınlık sorunlarını değerlendirme (aylık ve üç aylık olmak üzere azınlıklar ve derneklerle ilgili faaliyetler) ve bilgi toplama değerlendirme modülleri yer almaktadır. *Strateji Geliştirme Başkanlığı* modülünde diğerlerinden farklı olarak; Strateji Geliştirme Başkanlığının iş ve işlemlerinin elektronik ortamda yürütülmesini sağlayan *SGB.net* yazılımı Maliye Bakanlığı'ndan temin edilmiş, E-İçişleri ile entegre edilerek kullanıma açılmıştır. Ayrıca taşınmaz mal envanteri de kullanıma sunulmuştur. Diğer birimlerin modülleri nispeten daha sınırlıdır. Örneğin *Teftiş Kurulu Başkanlığı* modülünde; soruşturma, teftiş (takip), görev kartı ve yolluk modülleri; *İdari Mali İşler Dairesi Başkanlığı*'nın modülünde; araç takip, hükümet konağı ve valilik-kaymakamlık evi modülleri bulunmaktadır. Bazı birimlerin modülleri ise tek bir modülden oluşmuştur. Örneğin *Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği* modülünde sadece basın modülü, *Kefalet Sandığı Başkanlığı* modülünde de Kefalet Sandığı adıyla tek bir modül bulunmaktadır.

4.4.3. Taşra Modülleri

Birime özel modüllerin ikincisi taşra modülleridir. Taşra modüllerini ise; valilik ve kaymakamlık ile il özel idaresi yazılımları oluşturmaktadır. *Valilik ve Kaymakamlık* modülünde; 4483 Defteri (memurların ve diğer kamu görevlilerinin yargılanmalarına ilişkin ön inceleme karar özetleri tutanak defteri), 2574 Defteri (akademik personel haricinde kalan üniversite personelinin yargılanması hakkında karar defteri), 3091 Defteri (taşınmaz mal zilyedliğine yapılan tecavüzlerin önlenmesine yönelik alınan şikâyetlerin

karar özetleri tutanak defteri), kurul üyeleri işlemleri (idare kurulu-disiplin kurulu üyeleri oluşturma), gündem hazırlama (idare kurulu-disiplin kurulu için gündem hazırlama), il disiplin kurulu karar özetleri tutanak defteri, il idare kurulu karar özetleri tutanak defteri, inceleme, araştırma ve soruşturma dosyaları defteri, belediye meclis kararları defteri, tanıtıcı bayrak defteri, seçilmişler (belediye meclis üyeleri, il genel meclisi üyeleri, belediye başkanları ve muhtarların iletişim bilgileri tablosu), birlikler kayıt ve takip sistemi, apostil (uluslararası kullanılan evrakların onaylanması işlemi) ve normal tasdik işlemleri ve sefer görev emri kayıtlarının tutulmasına ilişkin modüller kullanıma açılmıştır. Taşrada ayrıca *İl Özel İdareleri* birimlerince talep edilen iş ve işlemlerin elektronik ortamda yürütülmesini sağlamak üzere bazı modüller (proje takip, çevre, su ve kanalizasyon, etüt-proje, tarımsal hizmetler, yol ve ulaşım, emlak, karar organları, imar ve kentsel yerleştirme, ruhsat, makine ikmal, analitik bütçe vb.) geliştirilmiş olup pilot illerle test çalışmalarını müteakip kullanıma sunulacaktır. İl özel idareleri analitik bütçe ve muhasebe modülü gelen isteklere göre geliştirilerek kullanıma sunulmuştur. Bir yerel yönetim birimi olmasına rağmen Bakanlıkça il özel idarelerine yönelik modüller geliştirilmesi kaynak israfının önlenmesi ve uygulamada koordinasyon sağlanması açısından yararlı bulunmuştur.

4.5. Projenin Özellikleri

E-İçişleri Projesi'nin bazı özelliklerini şu şekilde sıralamak mümkündür (İçişleri Bakanlığı, 2010b: 20–21, Kesen: 2009: 39–40):

- a) İşlemlerde ve evrak trafiğinde önemli oranda hızlanma sağlanacaktır. Islak imza ile saatlerce süren imzalama işlemleri, pek çok evrakın elektronik ortamda hızla incelenip topluca imzalanmasıyla kısa sürede bitirilebilecektir.
- b) Projede yer alan evrak modülü ile “*kâğıtsız ofis*” kavramı gerçekleşmeye başlayacaktır. Bir web uygulaması olan E-İçişleri ile dünyanın neresinden ve ne zaman olursa olsun, ofis iş ve işlemleri yapılabilecektir. Başta birim amirleri, vali ve kaymakamlıklar olmak üzere yöneticiler; ofis dışında, hatta araçla seyahat halindeyken, diz üstü bilgisayarlarını ve 3G teknolojilerini kullanarak uzaktan işlerini takip edebilecekler ve bürokratik işlerin sürekliliğini sağlayabileceklerdir.
- c) E-İçişleri Projesinin en önemli özelliklerinden birisi uygulamada “entegrasyon”dur. Bakanlık mensupları kendileriyle ilgili özlük işlemlerine çevrimiçi olarak ulaşabilmektedirler. İzin, terfi, bordro, ödül-ceza, yabancı dil vb. işlemler personelin kendisi tarafından izlenebilmektedir.

- d) E-İçişleri projesi Kimlik Paylaşım Sistemi (KPS), Adres Kayıt Sistemi vb. uygulamalarla da entegre çalışmaktadır.
- e) Proje ile diğer kamu kurum ve kuruluşları arasında anlık veri alış verişi imkânına sahip olarak veri paylaşımında büyük ilerleme kaydedilmiştir. Bu sayede alınan verilerde güncellik sağlanmış, veri mükerreriği de önlenmiştir.
- f) E-İçişleri projesi diğer bakanlık ve kurumlarla entegrasyonu sağlayıp çevrimiçi evrak alışverişi ve işlem yapabilmeyi hedeflemektedir. Özellikle Sanayi.net, UYAP ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarına yönelik projelerle öncelikli olarak bağlantı sağlanacaktır. Bu kurumlarla bağlantı sayesinde Valilik ve kaymakamlıkların yaptıkları iş ve işlemlerde hızlanma olması ve kalitenin artması beklenmektedir.
- g) İçişleri Bakanlığı 2008 yılı öncesi dokümanların “E-Arşiv” sistemi ile elektronik ortama taşınmış ve E-İçişleri içinde görüntülenmesini sağlamıştır. E-Arşiv projesinin tamamlanmasıyla birlikte, bakanlık gelen giden evrakları sisteme kaydedildiği için arşiv sisteminde süreklilik sağlanmış durumdadır. Çok geniş sorgulama imkânları ile kurumların ve ilgililerin yetkilerine göre, süratle dokümanlara erişim sağlanabilmektedir.
- f) E-İçişleri Projesinde 2010 yılından itibaren “Elektronik İmza” (nitelikli elektronik sertifika) uygulamaya konulmuştur. Elektronik imza “token” denilen cihazlarla atılabilecektir. TÜBİTAK Kamu Sertifikasyon Merkezi’nden yapılan kimlik doğrulama işlemi ile elektronik imza atılabilmektedir. İçişleri Bakanlığı personeline dağıtılan E-imzalar istendiğinde diğer kamu veya özel kurum ve kuruluşların uygulamalarında da kullanılabilir. Alınacak elektronik imza ile kullanıcılar tarafından gönderilen bilgilerin veya verilerin kesinlikle o kişi tarafından gönderildiği teyit edilebilecektir. Bir diğer ifadeyle başkası tarafından gönderilmediği garanti edilecektir. Dolayısıyla klasik imzadaki gibi taklit edilme olasılığı ortadan kalkmış olacaktır. Ayrıca bir kullanıcı tarafından gönderilen bilgilerin veya verilerin bir başkasının eline geçmesi veya değiştirilmesi engellenebilecek, gönderilen bilgi ve verilerin içeriği, gönderici tarafından veya alıcı tarafından hiçbir durumda inkâr edilemeyecektir.
- g) E-İçişleri Projesi ağırlıklı olarak kurumsal uygulamalara yönelik olmakla beraber, vatandaşların kullanımına yönelik olarak da tasarlanmıştır. E-İçişleri Projesi ile yürütülecek “vatandaş odaklı hizmetler” aşağıda sıralanmaktadır (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 14);

Tablo: 2
E-İçişleri Projesi ile Yürütülecek Vatandaş Odaklı Hizmetler

VATANDAŞA YÖNELİK HİZMETLER
Bilgi Edinme Modülü
İnsan Hakları Modülü
Taşınmaz Mal Zilyetliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi
Memurlar ve Diğer Kamu Görevlileri Hakkında Yapılan Şikâyetlerin Önlenmesi
Yaşlılık ve Özürlü Maaşı Talepleri
Muhtaçlık Kararı Alınması
Muhtaç Asker Ailelerine Yardım
Şehit Aileleri ile Gazilere Yönelik İş ve İşlemler
e-Dilekçe Modülü ¹¹
E-Randevu Modülü
Apostil Onayları
Kaynak: (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 14)

İçişleri Bakanlığında öteden beri takip edilen *vatandaş odaklı hizmet* anlayışına uygun olarak vatandaşlar; “*insan hakları*”, “*bilgi edinme*” ve “*E-dilekçe*” uygulamalarını kullanabileceklerdir. Bu uygulamalarla istek, şikâyet ve diğer taleplerini elektronik ortamda ilgili kuruma iletebilecek ve internet üzerinden sonucu takip edebileceklerdir. Ayrıca vatandaşlar internet üzerinden “*E-Randevu*” modülü ile merkez ve taşra birimlerine randevu için müracaatta bulunabilmektedirler. E-posta bilgisi bulunan vatandaşlara randevu talebi ile ilgili yanıt gönderilmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 18).

4.6. Yargı Kararları Projesi

E-İçişleri Projesi ile bütünleşmiş bir diğer önemli çalışma “yargı kararlarının derlenmesi projesi”dir.¹² Proje ayrı bir modül olarak E-İçişleri projesinde (kararlar arama, kararlar arama dış kullanıcı, kararlar göster, kararlar kayıt başlıklarıyla) yer almıştır.¹³ Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay Başkanlıklarının uygun görüşü ve desteği sağlanarak Mülkiye Teftiş Kurulu Başkanlığınca görevlendirilen Mülkiye Başmüfettişleri¹⁴ tarafından, İçişleri Bakanlığı ve mülki idare amirlerini ilgilendiren, memur yargılaması, disiplin, ihale, imar, personel, güvenlik, yerel yönetimler, dernekler, tazminat hukuku ve benzeri

¹¹ *İnternet üzerinden müracaat ve takip işlemi (e-Dilekçe): Bu hizmet, imzalı dilekçe ile müracaat gibi resmi nitelikte bir işlem olduğundan, vatandaşın elektronik imza ile internet üzerinden müracaat etmesi gerekmektedir. e-Devlet şifresi ve elektronik imza temin işlemleri için <www.turkiye.gov.tr> adresinin ziyaret edilmesi veya e-devlet çağrı merkezinin (160) telefonunun aranması gerekmektedir (İçişleri Bakanlığı, 2010a: 16).*

¹² *<http://isay.icisleri.gov.tr/ortak_icerik/w3.icisleri/yargi_duyuru.pdf>, 22.12.2010.*

¹³ *<https://www.E-icisleri.gov.tr/AnaSayfa/AnaSayfa.aspx>, 24.12.2010.*

¹⁴ *Bu çalışma bu satırların yazarının da görev aldığı üç mülkiye başmüfettişi tarafından yürütülmüştür.*

konularla ilgili yargı kararları proje kapsamında taranmıştır. Bu tarama sonrasında Yargıtay, Danıştay ve Sayıştay'ın söz konusu kararları belli bir sistematikte Bakanlık internet sitesinin “icisleri.gov.tr” şifreli bölümünde kullanıma sunulmuştur.¹⁵ Bakanlık Makamının onayı ve görev emirleri uyarınca başlatılan ve anayasal ilke olan *hukuk devleti* anlayışının tesisinde ülkemiz mülki yönetimine katkısı, kullanımdan sonra daha iyi anlaşılacak olan söz konusu çalışmanın kullanılabilirliği ve güvenilirliğinin tesisinde güncelliğinin sağlanması gereğinin bir sonucu olarak, bu satırların yazarı sürekli olarak güncelleme ile görevlendirilmiştir. Çalışmanın güncelliği, sıhhati ve güvenilirliğini en üst düzeyde gerçekleştirmek amacıyla kullanıma sunulması önerilen yargı kararlarının elektronik posta ya da uygun bulunacak yöntemle proje sorumlusuna ulaştırılması da mümkün bulunmaktadır.¹⁶ Yargı Kararları Projesi kapsamında yaklaşık bir yıllık sürede Bakanlık internet sitesinden yararlanma durumu incelendiğinde; Yargıtay kararlarından (448); Danıştay kararlarından (691) ve Sayıştay kararlarından (197) defa yararlanıldığı; ayrıca karar arama motorundan da (275) defa arama yapıldığı, dolayısıyla bu güne kadar toplam (1611) kullanıcının projeden yararlandığı anlaşılmıştır.¹⁷ Önümüzdeki aylarda Anayasa Mahkemesi ile Uyuşmazlık Mahkemesi kararlarının da derlenerek kullanıcıların hizmetine sunulması planlanmıştır.

5. Değerlendirme ve Sonuç

Günümüzde küreselleşme olgusunun gelişmesinde önemli etkisi olan bilgi ve iletişim teknolojilerindeki yenilikler, yaşamın her alanını ve toplumun tüm katmanlarını çok çeşitli yönlerden etkisi altına almakta; başta kamu yönetimi yaklaşımları olmak üzere, iş yapma usullerini ve bireylerin yaşamlarını derinden etkilemekte, adeta toplumsal bir dönüşüme neden olmaktadır. Yirmi birinci yüzyıla şimdiden damgasını vuran bu teknolojiler yeni bir toplumsal dönüşüme yani “*bilgi toplumu*”na zemin oluşturmaktadır (DPT, 2006: 1). Başka bir ifadeyle bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) başta eğitim, sağlık, ticaret, çalışma ve güvenlik olmak üzere benzeri birçok alanda yaşam biçimlerini kökten değiştirmekte (Sayıştay Başkanlığı, 2006: 25), özellikle kamu yönetimindeki yeniden yapılanma ve modernleşme çabalarını besleyerek E-dönüşüm noktasında devletin dijitalleşme (e-devlet) sürecinin en önemli araçları haline gelmektedirler (Şahin, 2008: 38).

Günümüzde artık devlet, toplum ve teknoloji ilişkilerinde yeni bir aşamaya geldiğimiz gerçeği yadsınamaz. Manuel Castells'e göre; toplum teknolojiyi belirlemese de, büyük ölçüde devlet üzerinden onun gelişimini bastırabilir, ya da, büyük ölçüde devlet müdahalesiyle ekonomilerin, askeri gücün, toplumsal refahın kaderini birkaç yıl içinde

¹⁵ <http://www.amirler.net/haber/383/MIA_VE_YARGI_KARARLARI.html>, 22.12.2010.

¹⁶ <http://www.amirler.net/haber/383/MIA_VE_YARGI_KARARLARI.html>, 22.12.2010.

¹⁷ <http://w3.icisleri.gov.tr/default.icisleri_2.aspx?content>, 23.12.2010.

değiştirecek hızlandırılmış bir teknolojik değişim sürecine sokabilir. Hatta toplumların teknolojiye, özellikle de, farklı tarihsel dönemlerde stratejik açıdan belirleyici olan teknolojilerde ustalaşma kabiliyeti ya da kabiliyetsizliği büyük ölçüde, onların kaderini şekillendirmektedir (Castell, 2008: 8). Teknoloji ile toplumun ilişkisi açısından vurgulanması gereken şey, devletin teknolojik yenilikleri gerek başlatarak, gerek yasaklayarak, gerek onların öncülüğünü üstlenerek yüklediği rolün, belli bir mekân ve zamanda hâkim olan toplumsal ve kültürel güçleri ifade edip örgütlendiğinden dolayı, sürecin tamamı açısından belirleyici olduğudur (Castell, 2008: 13–15).

Dolayısıyla bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda yürütülen devlet politikaları toplumsal gelişme için oldukça belirleyici bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerini ustaca kullanabilen, daha da önemlisi bu teknolojileri üretebilen devletler kalkınma yarışında yol almakta, bu süreçte aktif yer alamayanlar ise yarışta geri kalmaktadırlar. Stratejik açıdan kritik olan teknolojilerde ustalaşma ve bunları kullanabilme kabiliyeti sadece devletler açısından değil, kurumların örgütsel ömürleri açısından da belirleyici olmaya başlamıştır. Konuya bu açıdan bakılınca e-devlet uygulamalarında kamu kurumlarının, özellikle bakanlıkların faaliyetleri oldukça önem kazanmaktadır. e-Devlet uygulamaları konusundaki kamu projelerinin yaygınlaşması için ise iyi uygulamaların öne çıkarılması ve desteklenmesi gerekmektedir. Özellikle e-Dönüşüm Türkiye Projesi kapsamında yürütülen e-devlet projelerine örnekler verilmesinin bu alanda çalışan uzmanlara ve kamu yöneticilerine yarar sağlayacağı, ayrıca e-devletin gerçek mahiyetinin anlaşılabilmesi için, e-devlet projelerinin incelenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmanın böyle bir amaca hizmet etmesi umulmaktadır.

Ülkemizin bilişim toplumuna dönüşebilmesi, ancak ve ancak toplumun geniş kesimlerinin bilgi teknolojileri sektöründeki mal ve hizmetlerden yararlanması ile mümkündür. Bunun en önemli koşulu ise, devlet eliyle gerçekleştirilen işlemlerde bilgi teknolojileri araçlarının yaygın ve elverişli bir şekilde kullanılmasıdır. İçişleri Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi kuruluşların e-Devlet Kapısı ve eylem adımlarına göre yaptıkları yatırımların çok büyük bir kısmı, toplumun geniş kesimlerini ilgilendirir niteliktedir. Ancak bu yatırımların zamanında tamamlanamaması, toplumda bilgi teknolojileri ürünlerinin kullanımına yönelik yaygınlığın kısa vadede sağlanamayacağına ilişkin görüşlerin ağırlık kazanmasına yol açmaktadır. Bilişim toplumuna dönüşüm konusunda siyasal sahiplenme ve ilgi sürmesine rağmen, yapılan çalışmalar ülkemizi henüz daha bilişim toplumu hedefine yöneltmeye yetmemiştir. Başka bir anlatımla, Türkiye rotasını henüz tam anlamıyla bilişim toplumuna yöneltmiş değildir. Bilgi Toplumu Stratejisinin eylem planı uygulamaları takviminin çok gerisinde kaldığı halde, herhangi bir hızlandırma çabası görülmemektedir. Bilgi Toplumu Stratejisi Belgesine bağlı eylem adımlarında belirtilen toplam 111 faaliyetten büyük kısmının 2007 ve 2008 yıllarında tamamlanacağı belirtilmişse de, eylem adımları beklenen hızda gerçekleştirilememiştir (Türkiye Bilişim Derneği, 2008). Ülkemiz bilgi toplumuna hazırlık açısından dünya ülkeleri arasında halen daha orta sıralarda yer

almaktadır (2005 yılı itibariyle 104 ülke arasında 52. sırada), ayrıca e-devlet sürecinde vatandaşları koruyucu yasa ve kurumların oluşturulması açısından OECD ülkeleri arasında son sırada bulunmaktadır (Öktem, Aydın, 2005: 266–268). Bu çerçevede toplumun geniş kesimleriyle temas halinde olan İçişleri Bakanlığına büyük görevler düşmektedir.

İçişleri Bakanlığı, e-devlet uygulamaları konusunda kamuda yer alan diğer örgütlerle karşılaştırıldığında, eski yıllardan gelen bir tecrübe ve bilgi birikimine sahip bakanlıktır. Kamuda yaygın olarak hizmet veren ve başlıca e-devlet uygulamalarından olan Merkezi Nüfus İdaresi Sistemi (MERNİS), Kimlik Paylaşım Sistemi, Polis Bilgi Ağı (POLNET) ve YERELBİLGİ Projeleri, altında İçişleri Bakanlığının imzası bulunan projelerdir. Özellikle Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne yürütülen ve 2000'li yıllarda uygulamaya alınan merkezi nüfus bilgileri düzenlemesini içermekte olan MERNİS Projesi, bilişim teknolojileri ve ortak veritabanı işlemciliği açısından Türkiye Cumhuriyeti'nin en önemli ve temel projesi sayılmaktadır. MERNİS Projesi kişi bilgileri bazında, e-devlet çalışmalarının temelini teşkil etmektedir. Dolayısıyla E-İçişleri Projesini başlatarak E-Bakanlık uygulamaları konusunda İçişleri Bakanlığının öncülük etmesi doğal karşılanmalıdır.

İçişleri Bakanlığı hizmetlerinin “E-dönüşümü” amacıyla yürütülen E-İçişleri projesi, en genel anlamıyla İçişleri Bakanlığı merkez birimlerinin, tüm valilik ve kaymakamlıklar ile il özel idarelerinin iş ve işlemlerini elektronik ortamda yapmasını sağlamak üzere gerçekleştirilen bir e-devlet projesidir. İçişleri Bakanlığı merkez birimleri ile valilik, kaymakamlık ve özel idarelerin iş ve işlemlerinde dönüşüm gerçekleştirilecek olan ve yaklaşık üç yıldan bu yana pilot olarak uygulanan E-İçişleri Projesi 2010 yılı başından itibaren gerçek anlamda uygulamaya konulmuştur. Proje ile birlikte (21) Bakanlık merkez birimi, (81) valilik, (81) il özel idaresi ve (892) kaymakamlık birimleriyle elektronik ortamda evrak gönderilip alınmaya başlanmıştır. Proje toplam (1125) birim tarafından kullanılacaktır. E-İçişleri Projesi sadece çalışanlara ve Bakanlık birimlerine yönelik bir proje değildir. Vatandaşlar için de elektronik ortamda dilekçe verip işlemlerini takip etme olanağı getirilmiştir. Bakanlıklar ile taşra birimleri arasında en önemli konumda bulunan valilik ve kaymakamlıkların e-devlet uygulamalarını kullanmaya başlamaları, diğer projeler açısından önemli bir kilometre taşı niteliğindedir. Diğer bakanlıklar ile kurum ve kuruluşların taşra teşkilatları ile yazışmalarında E-İçişleri Projesi ile entegrasyon kurlmaları kaçınılmazdır. Bu anlamda E-İçişleri Projesi, diğer e-devlet projeleri için bir “*otoyol işlevi*”ni yerine getireceği söylenebilir (İçişleri Bakanlığı, 2010b: 20–21, Kesen: 2009: 39–41).

E-İçişleri Projesinin uygulamadan kaynaklanan bir takım sorunları da yok değildir. Proje kapsamında zaman zaman performans sorunu yaşandığı, özellikle kod atım sürecinin devam etmesinden dolayı performansın olumsuz yönde etkilendiği tespit edilmiştir. Proje kapsamında en yoğun kullanılan modül olan Doküman Yönetim Sisteminin taşra birimleriyle kıyaslandığında merkez birimlerince yeterince kullanılmadığı

ifade edilmiştir. Dile getirilen bir diğer sorun alanı da il proje sorumlularına aşırı yük bindirilmesi ve özellikle taşra modüllerinin proje sorumluları üzerinden eğitimeye çalışılmasıdır. Bu konuda taşra özel birimlerine yönelik modül eğitimlerinin doğrudan bu birimlere verilmesi önerilmiştir. Esasen eğitim konusu en kritik konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda Bakanlık tarafından daha etkin ve verimli bir eğitim politikası izlenmesi, yeniliklerin süratle kullanıcılara aktarılması, yardım masasının daha etkili hale getirilerek kullanıcılara daha hızlı dönüş yapılması ve daha detaylı kullanıcı kılavuzlarının hazırlanması projenin başarısı için kritik önemdeki konulardır.

İfade edilen sorun alanlarına rağmen, kamu hizmetlerinin sunulmasında e-devlet uygulamalarına geçilmesinin maliyetleri düşürme, hizmetlerde hız ve verimliliği sağlama, açıklık ve şeffaflığa ulaşma, hesap verilebilirliği artırma, bilgilerin saklanması, kullanılması ve bilgilere ulaşımı kolaylaştırma gibi bir dizi avantajları olduğu kabul edildiğinde (Balci, 2008: 333), E-İçişleri Projesinin de hem vatandaşlara hem de Bakanlık çalışanlarına önemli yararlar sağlayacağı açıktır. Ancak Öktem’in de (2004: 178) isabetle belirttiği gibi bilgi teknolojileri ve onunla bağlantılı e-devlet uygulamalarının bir tür “*makine tanrı*” (deux ex machina) gibi görülerek kamu yönetiminde, tek başına ve kendiliğinden bir dönüşümü sağlayacağı beklenmesi de hatalı olacaktır. Ayrıca E-devlet uygulamalarının yönetimi için yaratacağı E-devlet talep paradoksu (demand paradox), bilgi teknolojilerinin kullanımının kamu hizmetlerinin yüksek emek yoğunluğunu düşürmesi, çalışanların E-devlete olan hazırlık düzeyi, bilgi teknolojilerinin dinamik kullanımını sağlayacak bina yeterlilikleri vb. konulardaki zorluklar da (Andersan, 2006: 1,4) göz önünde bulundurulmalıdır. Bu gerçeklerden hareketle E-İçişleri Projesinin, Başbakanlıkça yürütülmekte olan e-Dönüşüm Türkiye Projesinin hedeflerine ulaşmasında önemli bir katkı sağlayacağı değerlendirilmekte birlikte, İçişleri Bakanlığında gerçek anlamda bir değişimin sağlanması için Bakanlık örgütlenmesinin sosyal, kültürel ve fiziki yapılarının da değiştirilmesi gerekecektir.

Ayrıca günümüzde bilgi teknolojileri uygulamalarının fırsatları ve tehditleri bağlamında yapılan değerlendirmelerde ön plana çıkan birçok konu İçişleri Bakanlığı’nın ilgi alanına girmektedir. Sabit hatlı ve cep telefonların dinlenmesi, internet trafiğinin izlenmesi, güvenlik kameralarıyla izleme, parmak izi ve DNA veri tabanları, terör şüphelileri ve yardımcıları içeren elektronik veri tabanları vb. konularda diğer bazı kamu kurumlarıyla birlikte İçişleri Bakanlığı da bilgi teknolojilerinden geniş bir şekilde yararlanmaktadır. Söz konusu uygulamaların tümü güçlü bir hukuksal çerçeve içerisinde düzenlenmesi gereken uygulamalardır. Eğer devletin bu uygulamaları hukuksal anlamda zapturapt altına alınamazsa bireysel hak ve özgürlükler açısından olumsuz sonuçlar yaratabilecektir (Aydın, 2007: 305-311). Bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin son yıllarda insanların özel hayatlarının gizliliğini bozucu doğrultuda etki yarattığına ilişkin endişeler bulunduğu (Tortop, 2000: 1) da dikkate alınarak, kitle izleme teknolojilerini geniş bir şekilde kullanan İçişleri Bakanlığı, özgürlük-güvenlik dengesini çok iyi bir şekilde kurarak, bireysel özgürlüklere duyarlı bir hukuksal çerçevenin oluşturulmasında öncü rol oynamalıdır.

Kaynakça

- Altınok, Ramazan (2003), “Kaliteli Hizmet Sunumunun Bir Aracı Olarak e-Devlet”, *Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi*, TODAİE Yayını, Ankara, 512–546.
- Andersen, Kim Viborg (2006), “E-Government: Five Key Challenges for Management”, *The Electronic Journal of E-Government*, Volume 4, Issue 1, pp: 1–8.
- Ateş, Hamza (2003), “e-Devlet’in Kuramsal Temelleri: Eleştirel Bir Yaklaşım”, *Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi*, TODAİE Yayını, Ankara, 481–500.
- Aydın, M. Devrim (2007), “Kamu Hizmetlerinde Bilgi Teknolojileri Uygulamaları: Fırsatlar ve Tehditler”, *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 25, Sayı 2, s. 295–322.
- Balcı, Asım (2008), “e-Devlet: Kamu Yönetiminde Yeni Perspektifler, Fırsatlar ve Zorluklar”, A. Balcı, A. Nohutçu, N.K.Öztürk, B. Coşkun (ed), *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 317- 336.
- Bellamy, Christine and John A. Taylor (1998), *Governing in the information age*, Open University Press, Buckingham.
- Castells, Manuel (2008), *Ağ Toplumunun Yükselişi*, Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Çatı, Kahraman & Mustafa Işkın (2008), “Halkla İlişkiler Aracı Olarak Websiteleri: İl Belediyeleri Karşılaştırmalı Analizi”, Bekir Parlak (ed), *Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar*, Turhan Kitabevi, 297–330.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2006), *Bilgi Toplumu Stratejisi*, DPT Yayını, Ankara.
- Devlet Planlama Teşkilatı (2007), *OECD e-Devlet Çalışmaları Türkiye*, DPT Yayını, Ankara.
- Ergun, Turgay (2004), *Kamu Yönetimi, Kuram, Siyasa, Uygulama*, TODAİE Yayını, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı (2007), *Faaliyet ve Projeleri (2002–2007)*, İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı (2010a), *E-İçişleri Proje Tanıtım Kitapçığı*, İçişleri Bakanlığı Yayını, Ankara.
- İçişleri Bakanlığı (2010b), “Bakanlığımız Hizmetlerinde e-Dönüşüm: E-İçişleri Projesi”, *İçişleri Bakanlığı Haber Dergisi*, Eylül-Ekim, Kasım-Aralık 2009, Sayı: 5–6, 20–21.
- Kesen, Mesut (2009), “E-İçişleri Projesi: Kurumsal Hizmetlerin e-Dönüşümünün Sağlanmasına Yönelik Bir Uygulama”, *İdarecinin Sesi Dergisi*, Kasım-Aralık 2009, Sayı: 136, 38–41.
- Kuscu, M., Halid, İbrahim Kushchu, Betty Yu (2007), “Introducing Mobile Government”, in: İbrahim Kushcu (ed.), *Mobile Government: An Emerging Direction in E-Government*, Hershey, Pa: Idea Group Publishing, 1-10.
- Keskinen, Auli (2001), “Future Democracy in the Information Society”, *Futures 33*, 339–370.
- Leblebici, Doğan Nadi, M. Kemal Öktem ve M. Devrim Aydın (2003), “Türkiye’de Kamu Kesiminde Bilgi Teknolojileri Uygulamaları ve E-Bürokrasi: Örgütsel Dönüşüm Üzerindeki Etkiler”, *Kamu Yönetiminde Kalite 3. Ulusal Kongresi*, TODAİE Yayını, Ankara, 500–512.

- Liprott, Mark (2006), “E-Voting in the UK: a Work in Progress”, *The Electronic Journal of E-Government*, Volume 4, Issue 2, pp: 71–78.
- Parlak, Bekir, Mehmet Zahid Sobacı (2008), “Türkiye’deki Büyükşehir Belediyelerinin Website Temelli Hizmetleri: Karşılaştırmalı Bir İşlevsellik Analizi”, Bekir Parlak (ed), *Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar*, Turhan Kitabevi, ss. 229–257.
- Sayıştay Başkanlığı (2006a), “e-Dönüşüm Türkiye Projesi Çerçevesinde Yürütülen Faaliyetler”, *Performans Denetim Raporu*, Sayıştay Başkanlığı, Ankara.
- Sayıştay Başkanlığı (2006b), “e-Dönüşüm Türkiye Projesi Çerçevesinde Yürütülen Faaliyetler (Özet)”, *Sayıştay Dergisi*, Temmuz-Eylül 2006, Sayı: 62, 133–142.
- Şahin, Ali (2008), *Türk Kamu Yönetiminde Yapısal Dönüşüm ve e-Devlet*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Öktem, Kemal (2004), “Bilgi Teknolojileri ve Kamu Yönetimi”, M.K. Öktem, U. Ömürgönülşen (ed.) *Kamu Yönetimi Gelişimi ve Güncel Sorunları*, İmaj Yayınevi, Ankara, 139–186.
- Öktem, Kemal, M. Devrim Aydın (2005), “Bilgi Teknolojileri ve Türk Kamu Yönetiminde Dönüşüm”, *H.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 23, Sayı 2, s. 257–282.
- Tataroğlu, Muhittin (2008), “Kamu Yönetiminde CBS Teknolojisi ve Olası Sorunların İrdelenmesi”, Bekir Parlak (ed), *Kamu Yönetiminde Yeni Vizyonlar*, Turhan Kitabevi, 261–294.
- Tortop, Nuri (2000), “Çağımızın Önemli Sorunu: Kişisel Bilgilerin Güvenliği Sorunu”, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 33, Sayı 3, ss. 1–14.
- Türkiye Bilişim Derneği, (2008), *Bilişim ’08 Değerlendirme Raporu*, 19–21 Kasım 2008, Ankara.
- Yıldız, Mete (2003), “Elektronik e-Devlet Kuram ve Uygulamasına Genel Bir Bakış ve Değerlendirme”, Muhittin ACAR, Hüseyin ÖZGÜR (ed), *Çağdaş Kamu Yönetimi-1*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

